

לר' שמעון אליבא דרב פפא – נוטל הגולן כמנהג הארסי, למחצה לשליש ולרביע.
(בב"מ מג: תלו מחלוקת בית שמאי ובית הלל במח' ר' יהודה ור' מאיר).

קמט. האם בעלי חובות של המוכר גובין מן הלוקח את השבח שהשביחה הקרקע? (צה:–צו).

אם סכום החוב כשיעור הקרקע עם שבחה – גובין, ואפילו שבה המגיע לכתפים. ואם לאו – אינם גובין את השבח (המגיע לכתפים עכ"פ). אלא שלמ"ד שאין הלוקח יכול לסלק הבע"ח בדמים, נוטל את הקרקע המושבחה ומחזיר ללוקח דמים כשיעור השבח. וכן למ"ד שיכול לסלקו בדמים, אם עשאה אפותיקי, שלא יהא לו פרעון אלא מקרקע זו – גובה אותה כמות שהיא ומחזיר ללוקח דמים כשיעור השבח.

קנ. א. לאותן שיטות שהגולן זוכה (או זוכה חלקית) בשבח שהשביח – מה הדין כשמכרה לאחר עם השבח, או שמכר והלוקח השביח?

ב. ומה הדין כנ"ל, בלוקח נכרי?

ג. כנ"ל, בגוי שגזל ומכר לישראל.

ד. בישראל שגזל ומכר לגוי והשביח ומכר לישראל.

א. זוכה הלוקח בשבח, כדין הגולן. (ומדובר כאן רק על מטלטלין. תוס').

ב-ג. לא תקנו שיזכה בשבח.

ד. תיקן.

קנא. א. מי שנטל חפץ מחברו ועשה בו מלאכה והרויח – האם וכמה הוא חייב לשלם לבעל החפץ?

ב. מה הדין כנ"ל בקרקע ובעבדים? (צו:–צז).

א. אם נטלו בתורת גזילה – אינו משלם אלא דמי הפחת אם ישנו. ואמנם, היה מעשה כזה בגולן ידוע שנטל צמד בקר וחרש בו – וקנסו רב נחמן שייחלק עם הבעלים בשבח.

ואם נטלו בתורת שכירות – חייב לשלם שכרו. ואם הפחת מרובה על השכר – משלם הפחת. (ואם אינו מיועד לשכר, ואין שום חסרון לבעלים בשימוש של זה – באנו לשאלת 'זה נהנה וזה לא חסר'. ודוקא כשלא ירד בתורת גזלנות).

ב. כיון שקרקע אינה נגזלת, וכן עבדים לדעת הסוברים עבדי כמקרקעי – חייב לשלם לו שכרו. אך דוקא כשהבעלים חסרים בכך, כגון שבלקחתו של זה לא יכלו הבעלים להשתמש, או שעומד להשכרה, אבל ללא החסרון – פטור, כי אדרבה, ישנה הנאה לבעלים מכך, שהבית מיושב, והעבד אינו הולך בטל.

קנב. המלוה חבירו על המטבע ונפסלה המטבע באותו מקום – האם יכול לשלם לו במטבע הפסולה? (צז:)

הלווהו סחורה או כל דבר אחר (לאפוקי מעות, ששיטת רש"י כאן, שלכו"ע מחזיר לו אותן מעות שהלווהו. ודוקא בסתם – תוס'. וע' במדכ"י ועוד) על המטבע – רב אמר: נותן לו מטבע היוצא בשעת הפרעון. ושמואל אמר: יכול לתת לו את המטבע שנפסלה, אם היא יוצאת במקום אחר, אלא שהתנו שלא אמר שמואל אלא בשאין המלכויות מקפידות זו על זו (להיות מטבע של זו אצל זו), או אף אם מקפידות, אך יש לו דרך לאותו מקום שיוצא שם המטבע, וניתן להעבירו ע"י הדחק לשם, שלא בודקים את העוברים. (ולשיטת רב יהודה, מטבע שנפסל הריהו כנסדק וא"א לתת לו מטבע שנפסל, גם בהלווהו מעות. תוס').

קנג. פרט אם יש חיוב תשלומין במקרים דלהלן:

א. זרק מטבע של חבירו לים הגדול.

ב. שף מטבע של חבירו.

ג. צרם אוזן פרתו של חבירו.

ד. שרף שטר חוב של חבירו. (צח)

א. אם הגביהו – קנאו בקניני גזילה וחייב להשיב לו השבח ממש. ואם לאו אלא שהכחו על ידו ונזרק לים – בצוללין פטור, ובעכוּרין – חייב. (ולאו דוקא 'צוללין' ו'עכוּרין' אלא כל שניתן לשלותו מהים, גם ע"י צוללין – פטור. תוס').

ב. ע"י הכאה בקורנס – פטור, וע"י שפשוף (שנחסר בגופו של מטבע) – חייב. (כך היא שיטת רבה. וכתבו התוס' שרב יהודה דלעיל, המחשיב 'פסלתו מלכות' כנסדק, ודאי יסבור כאן שחייב).

ג. פטור. (ודוקא בבהמת חולין. תוס').

ד. תלוי במחלוקת התנאים אם דאינינן דינא דגרמי אם לאו.

קנדה. ציין שלש נפקותות המובאות בסוגיא, בכך שאומן קונה בשבח כלי'. (צח:–צט.).

א. אם האומן הוּזק את השבח – פטור. ב. יכול האומן לקדש את האשה באותו שבח. ג. אין בהשהית שכרו משום בל תלין, לפי שאינו כשכירות אלא כמכר.

קנה. אומן שקלקל והזיק, במקרים דלהלן – מה דינו (לענין הגוף ולענין השבח)? –

א. נתן לצבע צמר לצובעו, והקדיחו יורה לאחר שנקלט הצבע בצמר. וסממני הצבע – של האומן.

ב. כנ"ל, אלא שהסימנים של בעל הצמר.

ג. כנ"ל, במלאכה שאין בה צורך לסממנים וכדו' (כגון נתן לחרש עצים לעשות לו שידה ונעץ מסמר ושיברן; נתינת בגדים לריכוך).

ד. כנ"ל באומן שכיר שאינו קבלן.

ה. טבח אומן שניבל הבהמה בטעות.

ו. הראה מטבע לשולחני ואישרו, ונמצא רע. (צט)

א. משלם דמי הצמר. ולענין דמי השבח – תלוי בשאלת 'אומן קונה בשבח כלי'.

ב. חייב בדמי הצמר, הסימנים, ודמי השבח שהשביח הצמר מהצביעה.

ג. כסעף א.

ד. חייב בדמי הגוף והשבח.

ה. לר' מאיר – חייב, בין בשכר בין בחנם. לחכמים – בשכר חייב ובחנם פטור. (וכן הורה רבי זירא, וכך העמדנו דברי ר' יוחנן).

ו. אינו פטור אלא באומן מומחה ביותר, שא"צ ללמוד כלל. (כי להכרת מטבע נצרכת בקיאות גדולה. תוס').

(ואם צריך הוא ללמוד – חייב מ'דינא דגרמי' לשיטת ר' מאיר, בין אם אמר לו 'ראה, עליך אני סומך' בין לא אמר לו. תוס').

קנו. לאור המבואר בסוגיתנו – מה מן הדברים דלהלן בכלל 'דינא דגרמי' ומה אינו בכלל זה? –

א. הראה דינר לאומן, ולבסוף נמצא דינר רע.

ב. דייין שחייב את הזכאי.

ג. נתן לאומן צמר לצובעו אדום וצבעו שחור.

ד. מסכך גפנו על גבי תבואתו של חברו.

ה. מחיצת הכרם שנפרצה, ולא גדרה עד שהוסיף מאתים. (ק)

א. הרי זה 'דינא דגרמי' (ואם הוא מומחה ביותר – פטור, כדין טעות באומן מומחה. עתוס').

ב. משמע בסוגיא שזהו 'דינא דגרמי', מלבד אם נשא ונתן ביד. (ועתוס' פירוט האופנים והשיטות).

ג. אינו 'גרמי' אלא מעשה בידים.

ד. משמע מדיחוי הגמרא שהרי זה מוזיק בידים. (אלא שיש שכתבו שלמסקנא שפיר י"ל דהוי דד"ג, וכדמשמע מכמה ראשונים).

ה. דינא דגרמי.